

**Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Природничо-географічний факультет**

**Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України
Гетьманський національний природний парк**

**Національна Академія наук України
Національний науково-природничий музей**

**Українське ботанічне товариство
Сумське відділення**

**Українське географічне товариство
Сумський відділ**

**Українське товариство генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова
Сумське відділення**

Українське метеорологічне та гідрологічне товариство

**II Всеукраїнська заочна наукова конференція
«ОСВІТНІ ТА НАУКОВІ ВИМІРИ ПРИРОДНИЧИХ НАУК»**

8 грудня 2021 р.

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Суми – 2021

ОЦІНКА ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІЇ ЗАПОРІЖЖЯ ЩОДО УМОВ ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ

Костюкевич Т. К., Крамаренко Д. К.

Одеський державний екологічний університет

kostyukevich1604@i.ua

Соняшник – порівняно молода сільськогосподарська культура, яку на олійну сировину вирощують близько 200 років. В Україні соняшник як польову культуру почали вирощувати в середині XIX століття, але посівні площі зростали досить повільно. Але, якщо 1913 р. під соняшником в Україні було лише 76 тис. га, то вже за кілька років площа під ним зросла в рази [1].

На сьогоднішній день соняшник є основною олійною культурою України. Серед світових виробників Україна посідає друге-третє місце щодо валового збору насіння цієї стратегічної культури. Соняшник також має важливе агротехнічне значення як просапна культура.

Головною ланкою у підвищенні рівня культури землеробства є науково обґрунтоване розміщення соняшнику в сівоzmіні і суворе дотримання принципу його повернення на колишнє поле. Нехтувати важливістю сівоzmіни – недозволена розкіш у наш час. Аж надто багато факторів, які й без того знижують урожай. Так, поступове потепління клімату все частіше супроводжується тривалими періодами посухи, які шкодять посівам. Тому, щоб отримувати високі та сталі врожай, важливо знати та використовувати можливості, які відкриває правильна сівоzmіна.

Чергування в сівоzmіні соняшника та злакових культур допомагає у боротьбі не лише з хворобами, а й із бур'янами. Соняшник – широколиста культура, тому на його полі легше боротися зі злаковими бур'янами. А на злаковому полі, навпаки, простіше усувати широколисті бур'яни. Тому деякі бур'яни простіше і дешевше викоринити на полі з попередньою культурою. При правильному плануванні сівоzmіни можна заощадити кошти, що витрачаються на боротьбу з бур'янами. [2].

У зоні Степу соняшник вирощують на технічні цілі в районах з нестійким та недостатнім зволоженням. Науково доведено, що на одне і те ж саме поле у сівоzmіні соняшник не можна повертати раніше, як через сім-вісім років [3].

З огляду на науково обґрунтовані норми вирощування соняшнику в восьми - і десятипільних сівоzmінах, розглянемо їх дотримання в Запорізькій області. На основі даних [5] нами була проведена оцінка допустимих площ

вирощування соняшнику при 6-ти, 8-ми та 10-пільних сівозмінах за період з 2016 по 2020 роки включно – результати наведено в таблиці 1.

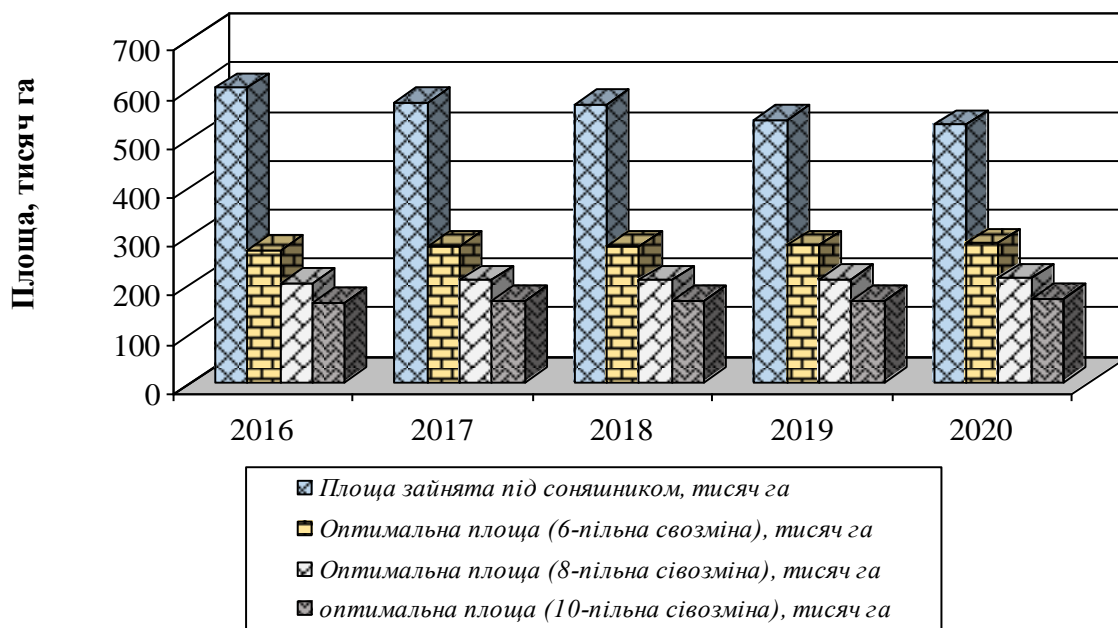

Рис. 1. Порухення рекомендованих норм вирощування соняшнику в Запорізькій області, 2016-2020 рр..

Оцінимо масштаби цих порушень. Так, при 10-пільній сівозміні відношення площ зайнятих під соняшником до оптимально допустимим на початку досліджуваного періоду становило 369%, за п'ять років це значення зменшилось на 61%. При 8-пільній сівозміні відношення на початку досліджуваного періоду становило 295%, за п'ять років це значення зменшилось на 48%.

Найприйнятнішим вважається вирощування соняшника за технологією No-till з інтервалом у п'ять-шість років, тому нами також була проведена оцінка допустимих площ вирощування соняшнику при 6-пільній сівозміні. Так, при 6-пільній сівозміні відношення площ зайнятих під соняшником до оптимально допустимим на початку досліджуваного періоду становило 222%, за п'ять років це значення зменшилось на 37%.

Зважаючи на проведені порівняння, бачимо, що хоч в останні роки й мають місце значно більші обсяги посівних площ під соняшником, ніж рекомендовано науковими підходами до складання сівозмін, але тенденція до зменшення все ж таки спостерігається.

Активний розвиток олійно-жирової промисловості країни вимагає відповідного рівня забезпеченості необхідною сировиною. Слід зазначити, що нині рівень використання біологічного потенціалу соняшника є найменшим

серед олійних культур і навіть не сягає 50%. Основними причинами цього є недотримання основних вимог сівозміни та технології вирощування культури, недостатня кількість посівної техніки, а також слабка увага до питання добору гібридів та якості насінневого матеріалу.

Впровадження нових гібридів з високим адаптивним потенціалом, використання високоякісного насіння та застосування сучасних технологій вирощування мають забезпечити високий рівень ефективності виробництва соняшнику за рахунок підвищення врожайності за оптимальних посівних площ.

Список використаних джерел

1. История возникновения и народнохозяйственное значение подсолнечника. URL: <https://agrarii.com/istorija-vozniknovenija-i-narodnohozjajstvennoe-znachenie-podsolnechnika/> (дата звернення 25.11.21)
2. Перспективная ресурсосберегающая технология производства подсолнечника. Москва : ФГНУ «Росинформагротех», 2008. 56 с.
3. Рациональні сівозміни в сучасному землеробстві / за ред. І.Д. Примака. Біла Церква : БДАУ, 2003. 384 с.
4. Шувар І. Краще місце для соняшнику / *Агробізнес сьогодні*. Київ, 2015. №4 (299). С. 48-49.
5. Державна служба статистики України. Сайт Державного департаменту статистики України. Сільське господарство. Рослинництво. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 20.11.21)

СУЧАСНА ДИНАМІКА МОРСЬКИХ БЕРЕГІВ ДУГИ ТИЛІГУЛЬСЬКОГО ЛИМАНУ

Муркалов О.Б.

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
ugeocoast@gmail.com

Морські береги дуги Тилігульського лиману (Чорне море) розвиваються в умовах загострення природного дефіциту наносів, пов'язаного з функціонуванням зведених в останні десятиріччя гідротехнічних споруд та вилученням наносів з берегової зони.

На морську зону пересипу припадає 71% загальної довжини берегової дуги Тилігульського лиману [2]. З них під прямим антропогенним впливом зараз знаходиться близько 32%. Берегова дуга пересипу Тилігульського лиману характеризується складною геоморфологічною будовою, в ній можливі виділити наступні форми і елементи рельєфу: акумулятивні (пляжі та еолові